

Fiscale oudedagsreserve voor zelfstandigen

BIJLAGEN VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 4

Samenvatting van het rapport van de commissie-Van Soest

De taakopdracht van de commissie was te onderzoeken of er verschillen bestaan tussen de belastingheffing van zelfstandigen en die van loontrekkenden, die van een dusdanige omvang zijn dat zij in het kader van een rechtvaardige en een doelmatige lastenverdeling niet behoren te worden aanvaard.

De commissie heeft een groot aantal verschillen gesignaleerd en geanalyseerd. Het merendeel van de verschillen hangt samen met eisen van doelmatigheid en belastingtechniek. Zij gaven de commissie, mede ook omdat zij van ondergeschikt belang zijn, geen aanleiding tot wijzigingsvoorstellen. Een aantal verschillen is terug te voeren tot een verschil in wezen van de desbetreffende inkomensbron of tot een nevendoeel van de belastingwetgeving. Ook ten aanzien van deze verschillen doet de commissie geen voorstellen tot wijziging.

Een verschil in de belastingheffing van beide groeperingen, dat de commissie niet kan billijken en dat van grote omvang is, betreft de onmogelijkheid voor zelfstandigen om ten laste van de winst een redelijke pensioenvoorziening op te bouwen, zulks in tegenstelling met loontrekkenden. Werd in het verleden de mogelijkheid hiertoe voor loontrekkenden vooral als een sociale maatregel gezien, min of meer in strijd met de beginselen volgens welke de belastingen naar het inkomen dienen te worden geheven, met de huidige maatschappelijke opvatting is de opbouw van een inkomensreserve voor de niet-actieve levensperiode geen kwestie meer van inkomensbesteding maar veeleer van inkomensspreiding in de tijd.

Het fiscaal aftrekbaar zijn van bijdragen aan een pensioenvoorziening heeft niet meer het karakter van een bijzondere faciliteit. Integendeel, deze bijdragen hebben voor het heden hun inkomens karakter verloren en worden omgezet in in de toekomst te genieten inkomen.

De commissie ziet geen gronden waarop een passende fiscale regeling voor de opbouw van een redelijke oudedagsvoorziening aan zelfstandigen zou moeten worden ontzegd. Ook aan hen zou een reële mogelijkheid daartoe moeten worden geboden, fiscaal evenwaardig aan die voor loontrekkenden. Met enige nadruk gewaagt de commissie van een reële mogelijkheid. De zelfstandigen voeren een onderneming waarin naast arbeid ook kapitaal moet worden aangewend. Een goede economische functievulling door een zelfstandige houdt in dat het hem over het algemeen niet mogelijk zal zijn belangrijke bedragen buiten de onderneming te beleggen. In het huidige tijdsgewricht, dat gekenmerkt wordt door snelle economische veroudering van kapitaalgoederen, toenemende mechanisatie, automatisering en schaalvergroting van het bedrijfsleven, alsmede door ingrijpende wijzigingen in de distributiemethoden, is de zelfstandige veelal gedwongen de kapitaalintensiteit van zijn onderneming sterk op te voeren om zijn relatieve inkomenspositie te kunnen handhaven. Een reële mogelijkheid voor een verantwoorde oudedagsvoorziening acht de commissie der-

halve alleen dan aanwezig, indien het de zelfstandige wordt toegestaan de voorziening in de eigen onderneming te beleggen.

Het voorstel van de commissie houdt kort geschetst het volgende in.

Jaarlijks mag de zelfstandige van zijn winst een bepaald percentage reserveren, indien en voor zover de winst meer bedraagt dan een bedrag dat overeenkomt met de bovenvoorziening die door de A.O.W. (basis: ongehuwdenuitkering) wordt geboden. Het percentage neemt af naarmate de winst groter is en wordt nul boven f 150 000.

In tabelvorm kan het volgende overzicht gegeven worden:

<i>Winst na aftrek van 10/7 deel van de ongehuwdenuitkering A.O.W. tussen:</i>	<i>Maximaal te reserveren percentages van de winst- schijven</i>
0 en 50 000	20
50 000 en 100 000	15
100 000 en 150 000	10
150 000 en hogere bedragen	0

In het jaar waarin de zelfstandige 65 jaar wordt kan hij kiezen tussen:

a. een omzetting van de pensioenreserve in een recht op periodieke uitkeringen (stamrecht);

b. een afrekening over de pensioenreserve in een aantal jaren dat op basis van zijn leeftijd wordt vastgesteld (fictief stamrecht);

c. een combinatie van deze twee afwikkelingswijzen; en

d. onmiddellijke afrekening over de pensioenreserve, desgevenst tegen het tarief van 20-40 pct.

De door de commissie voorgestelde pensioenreserve scheidt de fiscale ruimte waarbinnen ook de collectieve pensioenvoorzieningen voor bepaalde groepen zelfstandigen kunnen worden ingepast.

De commissie stelt voor dat bij verwezenlijking van haar voorstellen de onlangs in het leven geroepen bijzondere zelfstandigenaftrek wordt ingetrokken.

De commissie meent met de door haar voorgestane regeling een op het doel afgestemde voorziening te hebben ontworpen, waarvan de budgettaire consequenties, door de commissie voor de eerste jaren na integrale invoering begroot op f 500 mln. jaarlijks, in beginsel dienen te worden aanvaard. De overeenstemming met het fiscale regime voor loontrekkenden voor wie de verdere uitbreiding van het pensioenverzekeringssysteem terecht niet door een fiscaal veto wordt belemmerd, laat hier naar de mening van de commissie geen ruimte voor een andere opvatting.

In deze bijlage is een aantal voorbeelden met betrekking tot de voorgestelde regeling van de oudedagsreserve opgenomen.

Bij de uitwerking van de voorbeelden is uitgegaan van de in het voorgestelde artikel 44e van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 genoemde percentages alsmede van de veronderstelling dat tien zevende maal het A.O.W.-pensioen voor ongetrouwden f 7000 bedraagt. Voorts is, tenzij anders vermeld, uitgegaan van de volgende basis-gegevens:

– de voorbeelden hebben betrekking op een binnenlandse belastingplichtige die jonger is dan 65 jaar;

– de gegeven winst is afkomstig uit een door de belastingplichtige voor zijn rekening feitelijk gedreven onderneming;

– regelingen ter voorkoming van dubbele belasting vinden geen toepassing;

– ten laste van de winst is niet gekomen een premie voor een bedrijfs- of beroeps pensioenfonds;

– in de voorafgaande jaren is geen stamrecht bedongen;

– de belastingplichtige wenst maximaal te doteren.

Voorbeeld I

Gegevens:

Oudedagsreserve 1 januari	.....	nihil
Winst	.....	f 90 000
Ondernemingsvermogen 31 december	.....	100 000

Uitwerking:

Dotatie

Voor de winst tussen:

f 0 en f 7 000	.....	nihil
7 000 en 25 000	.....	f 2 700
25 000 en 50 000	.....	2 500
50 000 en 80 000	.....	2 250
80 000 en 90 000	.....	nihil
		<u>f 7 450</u>

Oudedagsreserve 31 december

Oudedagsreserve 1 januari	.....	nihil
Dotatie	.....	f 7 450
		<u>f 7 450</u>

Voorbeeld II

Gegevens:

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 60 000
Winst	.....	40 000
Ondernemingsvermogen 31 december	.....	62 000

Uitwerking:

Dotatie

Voor de winst tussen:

f 0 en f 7 000	.....	nihil
7 000 en 25 000	.....	f 2 700
25 000 en 40 000	.....	1 500
		<u>f 4 200</u>

Oudedagsreserve 31 december

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 60 000
Dotatie	.....	4 200
		<u>f 64 200</u>

Belaste afneming (artikel 44f, eerste lid, letter b):

Oudedagsreserve	.....	f 64 200
Ondernemingsvermogen	.....	62 000
		<u>f 2 200</u>
		f 62 000

Per saldo komt derhalve ten laste van het onzuivere inkomen: f 4200 – f 2200 = f 2000.

Voorbeeld III

Gegevens:

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 2 500
Winst	.....	10 000
Ondernemingsvermogen 31 december	.....	4 000

Uitwerking:

Dotatie

Voor de winst tussen:

f 0 en f 7 000	.....	nihil
7 000 en 10 000	.....	450
		<u>f 450</u>

De belastingplichtige kan ingevolge artikel 44e evenwel ten minste f 500 toevoegen; de dotatie bedraagt derhalve f 500.

Oudedagsreserve 31 december

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 2 500
Dotatie	.....	500
		<u>f 3 000</u>

Belastingvrije afneming (artikel 44f, eerste lid, letter a, jo. artikel 44f, zevende lid)

	.....	300
		<u>f 2 700</u>

Ten laste van het onzuivere inkomen komt derhalve f 500.

Voorbeeld IV

Gegevens:

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 200 000
Winst	.....	60 000
Ondernemingsvermogen 31 december	.....	210 000

In het jaar is f 50 000 aan de onderneming onttrokken voor de verkrijging van een stamrecht.

Uitwerking:

Dotatie

Deze bedraagt: f 2700 + f 2500 + f 750 = f 5950.

Oudedagsreserve 31 december

Oudedagsreserve 1 januari	.....	f 200 000
Dotatie	.....	5 950
		<u>f 205 950</u>

Belastingvrije afneming door omzetting in stamrecht (artikel 44f, eerste lid, letter c, jo. artikel 44f, zevende lid)

	.....	f 50 000
		<u>f 155 950</u>

Ten laste van het onzuivere inkomen komt derhalve f 5950.

Voorbeeld V

Gegevens:

Oudedagsreserve 1 januari	f 175 000
Winst	50 000
Ondernemingsvermogen 31 december	30 000

In het jaar is f 177 500 aan de onderneming onttrokken voor de verkrijging van een stamrecht; de belastingplichtige is in het kalenderjaar 65 jaar geworden;

hij wenst niet de gespreide afwikkeling van artikel 44h.

Uitwerking:

Dotatie:

Deze bedraagt: f 2700 + f 2500 = f 5 200

Oudedagsreserve 31 december

Oudedagsreserve 1 januari	f 175 000
Dotatie	5 200
	<hr/>
	f 180 200

Belastingvrije afneming door omzetting in stamrecht (artikel 44f, eerste lid, letter c, jo. artikel 44f, zevende lid) .....

f 177 500

---

f 2 700

Belaste afneming (artikel 44f, eerste lid, letter e; desgewenst belast naar het tarief van 20 tot 40 pct.) .....

f 2 700

---

nihil

N.B. De oudedagsreserve neemt niet af volgens artikel 44f, eerste lid, letter b; voor de toepassing van letter b komt namelijk als ondernemingsvermogen in aanmerking: f 30 000 (echt ondernemingsvermogen) + f 177 500 (fictief ondernemingsvermogen vanwege de aankoop van een stamrecht artikel 44f, tweede lid) = f 207 500.

Voorbeeld VI

Gegevens:

Jaar 1

Oudedagsreserve 1 januari	f 200 000
Winst	45 000
Ondernemingsvermogen 31 december	210 000

De belastingplichtige is in het kalenderjaar 65 jaar geworden; hij wenst gespreide afwikkeling (artikel 44h).

Jaar 2

Ondernemingsvermogen 31 december	f 200 000
--	-----------

Jaar 3

Ondernemingsvermogen 31 december	f 190 000
--	-----------

Jaar 4

Staakt een gedeelte van zijn onderneming; uit de opbrengst van het gestaakte gedeelte wordt een stamrecht aangekocht van f 500 000;

Ondernemingsvermogen 31 december	f 90 000
--	----------

Jaar 5

Ondernemingsvermogen 31 december	f 85 000
--	----------

Jaar 6

Staakt het restant van zijn onderneming.

Uitwerking:

Dotatie jaar 1:

Deze bedraagt f 2700 + f 2000 .....

f 4 700

Oudedagsreserve 31 december jaar 1

Oudedagsreserve 1 januari	f 200 000
Dotatie	4 700
	<hr/>
	f 204 700

Oudedagsreserve 31 december jaar 2

Oudedagsreserve 1 januari	f 204 700
Belaste afneming artikel 44h (20 pct.)	40 940
	<hr/>
	f 163 760

Oudedagsreserve 31 december jaar 3

Oudedagsreserve 1 januari	f 163 760
Belaste afneming artikel 44h (25 pct.)	40 940
	<hr/>
	f 122 820

Oudedagsreserve 31 december jaar 4

Oudedagsreserve 1 januari	f 122 820
Belaste afneming artikel 44h (33½ pct.)	40 940
	<hr/>
	f 81 880

Belastingvrije afneming door omzetting in stamrecht (artikel 44f, eerste lid, letter c, jo. artikel 44f, zevende lid) .....

f 50 000

---

f 31 880

Oudedagsreserve 31 december jaar 5

Oudedagsreserve 1 januari	f 31 880
Belaste afneming artikel 44h (50 pct.)	15 940
	<hr/>
	f 15 940

Oudedagsreserve 31 december jaar 6

Oudedagsreserve 1 januari	f 15 940
Belaste afneming artikel 44h (100 pct.)	15 940
	<hr/>
	nihil